

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce

Název studijního programu	Učitelství pro střední školu a pro 2. stupeň základní školy
Název studijního oboru	
Kód studijního oboru	N0114A300106
Typ studia	navazující
Forma studia	prezenční/kombinovaná
Platnost okruhů	zahájené studium 2020/2021

1. Základní informace k průběhu státní závěrečné zkoušky

Státní závěrečná zkouška z oboru český jazyk a literatura má podobu ústní rozpravy skládající se ze tří částí: jazykovědné, literárněvědné a oborově didaktické. Struktura a průběh jednotlivých částí státní závěrečné zkoušky jsou podrobně popsány v části 2.

Nejpozději 10 dní před termínem konání státní závěrečné zkoušky odevzdá každý student na sekretariátě Katedry českého jazyka a literatury FP TUL své oborově didaktické portfolio. Podrobnosti k formě, struktuře a obsahu portfolio jsou upřesněny v části 2.3.

Před zahájením vlastní státní závěrečné zkoušky odevzdá každý student tajemníkovi či pověřenému členu komise dva seznamy prostudované literatury. Jeden seznam se vztahuje k jazykovědné části SZZ a druhý k literárněvědné části SZZ. Každý seznam musí obsahovat hlavičku se jménem studenta, označením studijního programu a studijní kombinace a uvedením formy studia. Podrobnosti k seznamům literatury jsou dále upřesněny v částech 2.1 a 2.2.

Za standardní formu zkoušky se považuje především samostatný, věcný, logicky strukturovaný a jazykově kultivovaný projev, kterým student prokáže orientaci v tématu a jeho kritickou reflexi z různých hledisek. Členové komise mohou klást doplňující či návodné otázky, není však žádoucí, aby touto formou probíhala celá zkouška. Komise posuzuje celkový výkon studenta v jednotlivých částech (jazykovědné, literárněvědné, oborově didaktické), přičemž hodnocení „neprospěl“ v jedné z dílčích částí SZZ vede k celkovému hodnocení státní závěrečné zkoušky stupněm „neprospěl“.

2. Struktura a průběh státní závěrečné zkoušky

2.1 Český jazyk

2.1.1 Základní vymezení jazykovědné části SZZ

Jazykovědná část SZZ má podobu odborné rozpravy, během níž má student prokázat schopnost propojovat poznatky získané při studiu jednotlivých lingvistických disciplín. Podkladem pro odbornou rozpravu jsou zejména předměty **Základy stylistiky a lingvistiky textu**, **Komplexní analýza textu** a **Kritická analýza diskursu** v příslušném studijním programu.

2.1.2 Průběh jazykovědné části SZZ

Student obdrží od zkušební komise materiál, který se skládá z textu určeného k rozboru (praktická část) a z teoretické otázky (teoretická část).

1. V praktické části student především prokazuje:
  - a) schopnost kriticky nad textem uvažovat, tj.
    - identifikovat stylově exponované prostředky a všestranně je analyzovat,
    - rozpoznávat ideologickou povahu textu a popsat a interpretovat jazykové prostředky, které se na působení ideologie podílejí.
  - b) schopnost pohotově a věcně reagovat v diskusi nad textem.
2. V teoretické části musí student prokázat orientaci v základní lingvistické problematice a znalost jazykovědné terminologie.

2.1.3 Seznam prostudované literatury

Student před zahájením státní závěrečné zkoušky předloží zkušební komisi svůj seznam odborné literatury z jazykovědné bohemistiky a obecné jazykovědy, s níž se důkladně seznámil během studia, při přípravě na státní závěrečnou zkoušku nebo při psaní kvalifikační práce. Seznam literatury může komise využít při zadávání teoretické otázky nebo při samotném zkoušení. Seznam literatury je strukturován podle pravidel bibliografických zápisů.

2.1.4 Modelový příklad zadání praktické části

Zadaný text:

Ohroženým druhům se v Česku daří. Nález z Milovic i Podyjí těší odborníky napříč obory

V Podyjí pomohlo ohroženým rostlinám rozorání krajiny, v Milovicích se vzácným ptákům a motýlům daří mimo jiné díky kopytníkům, kteří místní chráněnou lokalitu spásají. Vědci v Česku nadále objevují vzácné druhy rostlin a živočichů a zjišťují, jaké podmínky jim nejvíc svědčí.

Zatímco dříve sloužily volné plochy v Podyjí jako orná zemědělská půda, nyní na nich rostou kriticky ohrožené rostliny, například hlaváček plamenný či řepeň durkoman. Vzácným druhům pomohlo rozorání půdy, která byla po dokončení zemědělských prací zarostlá travou. „Výsledky určitě budou přenositelné i do jiných chráněných území, která se nachází v teplejších oblastech Čech a Moravy, kde se historicky vyskytovaly druhy rostlin, které jsou dnes ohrožené vyhynutím,“ uvedl Martin Jiroušek z brněnské Mendelovy univerzity, která experiment provedla.

Na území národní přírodní památky vzniklé z bývalého vojenského prostoru v Milovicích pak odborníci pozorují nebývalou koncentraci vzácných ptáků a motýlů. „Z hlediska ptáků je to naprosto unikátní lokalita.

Řada z těch druhů se sice vyskytuje i jinde v Česku, ale v nesrovnatelně menších populačních hustotách. Podobně bohatá jsou v Milovicích také společenstva motýlů, včel, rostlin a dalších skupin organismů,“ řekl David Storch z výzkumného centra Karlovy univerzity a Akademie věd ČR. Podle ornitologů zde vzácným ptákům, mezi něž patří dudek chocholatý, vlha pestrá či luňák, svědčí přítomnost divokých koní, zubrů a praturů, kteří místní louky pravidelně spásají.

Úkoly k analýze:

- Určete funkční styl zadaného textu, uveďte prostředky vyskytující se v textu, na základě kterých jste styl identifikovali. Uveďte další prostředky, které se podílejí na stylové výstavbě textu.
- Charakterizujte teoreticky přívlastek, zaměřte se na užívání přívlastků v zadaném textu a doložte je různými typy z textu.

2.1.5 Okruhy k teoretické části

Okruhy k jazykovědné části SZZ vycházejí ze základních disciplín:

1. Fonetika / zvuková stránka jazyka:

Foném, fón, alofon, jejich vymezení a vztah, distinktivní rysy, systém českých hlásek, jejich charakteristika a klasifikace, suprasegmentální prostředky řeči, vztah hlásek a písma, rozdíly mezi zvukovou a psanou podobou jazyka.

2. Morfologie:

Různá kritéria vymezení slovních druhů, morfologie formální a funkční, morfém, morf, alomorf, jejich vymezení a vzájemný vztah, druhy morfémů, substantiva, adjektiva, pronomina, numeralia, verba, adverbia, prepozice, konjunkce, partikule, interjekce, problematika gramatických kategorií, pád, číslo, rod jmenný a slovesný, osoba, čas, způsob, vid, klasifikace jmen podle vzorů a sloves do tříd přítomných, přeteritních a infinitivních, jejich vzory.

3. Lexikologie a slovtvorba:

Lexém, slovní tvar a varianta, jejich vymezení a vzájemný vztah, problematika pojmenování, slovtvorný základ, slovtvorný formant, problematika slovtvorné motivace/fundace, význam a významové rysy, paradigmatické vztahy mezi významy, syntagmatické vztahy mezi významy, stylový/komunikační příznak, rozvrstvení slovní zásoby, víceslovné lexikální jednotky.

4. Syntax:

Věta, výpověď, souvětí, různé způsoby syntaktického popisu, vymezení elementární syntaktické jednotky a větneho členu, větne členy základní, rozvíjející, doplňující, valence slovesa, větne struktury podle valence, GVV, věty podle postoje mluvčího ke skutečnosti a komunikační funkce výpovědi, aktuální členění výpovědi, modalita, negace, modifikace syntaktických konstrukcí (odchylky od pravidelné větne stavby).

5. Stylistika, pragmalingvistika:

Styl, stylistika, stylizace, subjektivní a objektivní slohotvorné činitele, funkční styly a funkční jazyky, funkční styl umělecký, publicistický, prostě sdělovací, odborný, administrativní, rétorický, teorie mluvních aktů, kooperační princip komunikace, konfliktní princip komunikace, řečová zdvořilost, asertivita.

6. Kritická analýza diskursu

Kritická analýza, kritická lingvistika, diskurs, přístupy k pojmu ideologie, neutrální pojetí, kritická pojetí, pojetí negativní, modus operandi ideologie, (de)legitimizace, polarizace, mytizace, stereotyp, kulturní studia,

birminghamská škola, tzv. common sense, hegemonie, panství, ideologický státní aparát, represivní státní aparát, Antonio Gramsci, Luis Althusser, John Thompson, Roger Fowler, Norman Fairclough, Stuart Hall, Teun van Dijk, Ruth Wodaková.

7. Obecná jazykověda

Čtyři paradigmaty v jazykovědě a jejich charakteristika, F. Saussure, jazykový znak, Pražský lingvistický kroužek, jazykové roviny, centrum a periferie, jazykové univerzálie, divergence, konvergence, sociolingvistika, psycholingvistika, kognitivní lingvistika.

2.2 Literatura

2.2.1 Základní vymezení literárněvědné části SZZ

Literárněvědná část SZZ má podobu odborné rozpravy, jež propojuje myšlení různých období v literárněvědné teorii, historii, kritice a ověřuje též možnosti literárněvědné analýzy a interpretace literárních textů. Zázemí pro okruhy témat k odborné rozpravě zakládají převážně předměty **Metodologie literární vědy, Analýza a interpretace vybraných děl české literatury** a **Současná česká literatura** v příslušném studijním programu.

2.2.2 Průběh literárněvědné části SZZ

Studentka/student při literárněvědné části SZZ předloží zkušební komisi svůj seznam umělecké a odborné literatury k danému předmětu, od zkušební komise obdrží textový segment literárního díla a otázku z oblasti literární vědy. Literárněvědnou část SZZ tvoří:

1. a) literárněvědná analýza textového segmentu literárního díla, jež je zaměřena především na naratologické či versologické kategorie, které jsou v jeho významové výstavbě nejproduktivnější, a b) interpretační možnosti vyplývající z výsledků literárněvědné analýzy,
2. obecná otázka z oblasti literární vědy.

2.2.3 Seznam prostudované literatury

Seznam literatury předložený studentkou/studentem při literárněvědné části SZZ obsahuje **minimálně čtyřicet titulů umělecké literatury a deset titulů odborné literatury**. **Zásadní část seznamu uměleckých a odborných literárněvědných děl by měla reprezentovat tradice novodobé české literatury s důrazem na českou literaturu a literární vědu 20. a 21. století**. Seznam literatury je strukturován podle pravidel bibliografických zápisů. Zkušební komise může k tomuto seznamu při zadávání otázek přihlížet.

2.2.4 Modelový příklad zadání praktické (analyticko-interpretací) části

a) Příklad prozaického textu k analýze a interpretaci:

/ ZÁŘÍ 1986 / Chodím po zahradě, češu jablka, jsem zničený. Nevěřil bych, kdybych se o tom sám nepřesvědčil, jak přesně člověk může domněnkou zasáhnout pravdu. Na tom silvestru předloni si Xenka opravdu vybrala kluka, scházela se s ním a spala s ním. Stalo se to loni, ale já se to dověděl před čtrnácti dny. Spala s ním poprvé, právě když jsem z Prahy utekl sem, abych byl sám a dopsal svůj spis k jejím narozeninám. V tom týdnu byla mi nevěrná, nebo spíš bych měl napsat „byla si věrná“! Odnese se na noc do jeho brlohu s noční košilí, šminkami a s vínem téže značky, které píváme spolu. A s toutéž hondou přesně, která sama nepovažuje nic za zakázaného. „A to si piš, že bavit se budu dobře!“ pravila, jak jsem pak opravdu zapsal v tom dárku pro ni. („Chléb náš vezdejší“, rkp., str. 127.)

Rozmýšlím, co udělat. Mohl by někdo říct – proč tolik dělám z jednoho starého případu, odeznělého. Neodezněl! Trvalo týdny, měsíce, kdy ona s tím zápasila: tu zimu a jaro vloni měli jsme zlé. Měli jsme mlčenlivé Velikonoce, ba rozcházelí jsme se i na cestě určené ke spojení, o dovolené. Nálady a hněv s ní klátily, pořád na totéž téma: abych s ní víc byl! Nebyl to snad ani zápas mezi dvěma muži v ní, nýbrž mezi dvěma jejími stránkami. Mohl jsem to rozhodnout pro sebe hned, kdybych udělal, co chce: rozešel se s manželkou.

Začnu asi zase psát? Abych si ale velice rozvážil, co napíšu, když zatím se už zas potvrdilo, že si vždycky píšu dopředu svůj osud. Všechny mé lepší stránky se obrátily proti mně: má vůle k důvěře v ni, můj soucit s ní i při hněvu na ni, moje přílišná odpovědnost za ni. Ale hlavně má věrnost Marii v tom, kam mi až ustoupila a co na dně našeho manželství zůstalo jako nerozpustný kámen: Xenie o něm ví, řekl jsem jí o něm hned na začátku, přijala mne s ním. Jenže ji celých osm roků tlačí, tuší jeho ohromnou cenu, a jako by mě chtěla donutit odhodit ho, rázem, místo aby pochopila, že si životem se mnou může složit svůj. Ale k tomu – začínám mít to přesvědčení – musí člověk už jinak začít svůj milostný (pohlavní!) život.

Také ona se diví, proč z její „příhody“ tolik dělám: je to prý už dávno! Ano, ona je možná nad tím, ale já jsem pod tím. Asi budu muset bez ní být. Toto je jen začátek jejího vývoje. Přijde to brzo zas. Často jsem se sám sebe ptal, může-li mne to minout. Nic mě nemine! Všecko

171

Vaculík, Ludvík. *Jak se dělá chlapec*. Brno: Atlantis, 1993, s. 7.

Úkoly k analýze:

- Literárněvědná analýza (naratologická) vybraných kategorií, jež se výrazně podílejí na budování významové výstavby textového segmentu (v případě tohoto textu je produktivní například odlišení textových subjektů, stylizace vypravěče, tematizovaný čas, čas vyprávění a čas událostí (vyprávěný), prostředky subjektivizace pásem řeči apod.).
- Interpretací možnosti výsledků literárněvědné analýzy, jejich relace k intersubjektivním kódům literární komunikace (například autorský kontext, vztahy k dalším autorským poetikám apod.).

b) Příklad veršového textu k analýze a interpretaci:

Stromům

*Obydlí větrů nikdy neztišená,
plameny zelené, jež náhle vyrazí
a šedá hnízda berou na ramena,
až zase řeřavěji před mrazy.*

*Vy harfy záchvěvů, jež umírají
pod srdci dosud nenarozeným,
jen brzy milující vás se ptají,
jak lásku stínů spoutat světlem svým.*

*Vy sloupy zpívající z modra nebe,
vy lesy ležící jak zvíře plné tmy,
jak vaše ticho zneklidní a zebe!*

*Zelené štěstí poznat dejte mi,
až v přílbách světla sladce obklopíte
mé hodiny jen pro vás, pro vás žité.*

Zahradníček, Jan, Trávníček, Mojmír, ed. a Bednářová, Jitka, ed. *Knihy básní*. Praha: NLN, 2001.

Úkoly k analýze:

- Literárněvědná analýza (versologická) vybraných kategorií, jež se výrazně podílejí na budování významové výstavby textového segmentu (například rytmus a metrum básně, instrumentace verše, eufonie, rým, básnické figury a tropy).
- Interpretační možnosti výsledků literárněvědné analýzy, jejich relace k intersubjektivním kódům literární komunikace (například autorský kontext, vztahy k dalším autorským poetikám apod.).

2.2.5 Okruhy k teoretické (obecné literárněvědné) části

Otázky k literárněvědné části SZZ směřují k prolínání literárněvědné teorie, historie a kritiky různých období vývoje umělecké literatury a literárněvědného myšlení. Uvedené příklady tematických okruhů jsou orientačním zázemím pro otázky kladené zkušební komisí při SZZ.

- 1) Literární věda a její disciplíny (předmět studia literární vědy, místo literární vědy v systému věd, literární teorie, historie, kritika)
- 2) Definiční hlediska literatury (literárnost, estetická funkce, estetický znak apod.)
- 3) Literární komunikace (subjekty literární komunikace, strukturace literární komunikace, konkretizace, interpretace)
- 4) Úvod do naratologie (aktuální a textový svět, narativní akt, narace, naratologické modely apod.)
- 5) Úvod do versologie (verš, metrum, rytmus, veršové systémy, eufonie apod.)
- 6) Základní metody literární vědy (literárněvědná analýza, literárněvědná interpretace, metody literární historiografie, lexikografie apod.)
- 7) Metodologické koncepce v literární vědě (ruský formalismus, český strukturalismus, další strukturálně orientované koncepce, recepční estetika, teorie fikčních světů apod.)
- 8) Literární život a jeho vztah k literární komunikaci (mimoestetická norma, cenzura, komunikační okruhy, instituce, periodika apod.)
- 9) Myšlení o literatuře (kritika a kritéria, geneze českého myšlení o literatuře ve 20. století apod.)
- 10) Tradice moderního evropského románu v české literatuře (K. Čapek, V. Vančura, J. Jedlička, V. Linhartová, M. Kundera ad.)
- 11) Způsoby vyprávění v moderní české próze (K. Poláček, B. Hrabal, J. Škvorecký, L. Vaculík ad.)
- 12) Typy naivistických stylizací v české poezii (poetismus, trapná poezie, underground apod.)
- 13) Principy autentizace v české literatuře 20. století (Skupina 42, totální realismus, literární deníky ad.)
- 14) Typy tematizací etického řádu v české literatuře (společenský ideál, národ, rodovost apod.)
- 15) Proměny autorských básnických poetik (V. Holan, J. Seifert, J. Kainar, I. Wernisch ad.)
- 16) Humor v české literatuře (K. Poláček, V. Vančura, V. Neff, J. Gruša, J. H. Krchovský apod.)
- 17) Česká postmoderní literatura (J. Křesadlo, J. Kratochvíl, M. Kundera ad.)
- 18) Deník v české literatuře (J. Deml, J. Hanč, J. Zábrana ad.)
- 19) Kategorie „současná česká literatura“ v kontextu literárněhistorického myšlení
- 20) Poetika autentizace a fantasknosti v současné české literatuře (L. Vaculík, I. Landsmann, J. Novák, V. Třešňák, M. Ryšavý, J. Kratochvíl, M. Ajvaz ad.)

2.3 Didaktika

2.3.1 Základní vymezení oborově didaktické části SZZ

Oborově didaktická část SZZ má podobu odborné rozpravy, vedené nad oborově didaktickým portfoliem studenta. Během rozpravy má student prokázat orientaci v základních tématech z oblasti didaktiky českého jazyka, komunikačně-slohové výchovy a literární výchovy a schopnost didaktické aplikace oborových znalostí. Podkladem pro odbornou rozpravu jsou zejména předměty **Didaktika českého jazyka a literatury 1**, **Didaktika českého jazyka a literatury 2**, **Didaktika českého jazyka a literatury 3** v příslušném studijním programu a především pak předložené **oborově didaktické portfolio**.

2.3.2 Průběh oborově didaktické části SZZ

Zkušební komise zadá studentovi na základě předloženého oborově didaktického portfolia (uspořádaný soubor dokumentů, prací a materiálů studenta) teoretickou otázku (teoretická část) a výňatek portfolia, jenž bude předmětem obhajoby (praktická část).

- a) Praktická část je založena na obhajobě segmentu portfolia, při níž student prokazuje schopnost poučeně komentovat a reflektovat vybrané produkty, jež svědčí o jeho profesním rozvoji a kompetencích (2.3.3).
- b) Teoretická otázka reaguje na obsah portfolia a vztahuje se k vybranému problému z níže definovaných okruhů (2.3.4), eventuálně k otázkám zadaným v rámci jazykovědné a literárněvědné části SZZ. Student prokazuje schopnost integrace teoretické složky studia a oborově didaktické přípravy.

2.3.3 Struktura, obsah a hodnocení portfolia:

Materiály portfolia jsou přehledně založeny v deskách. Portfolio bude na sekretariát Katedry českého jazyka a literatury FP TUL dodáno v dostatečném časovém předstihu, tj. alespoň 10 dní před termínem konání státní závěrečné zkoušky.

Součástí předkládaného oborově didaktického portfolia jsou vybrané, uspořádané a reflektované produkty a materiály studenta, které reprezentují výsledky jeho profesní přípravy.

Povinná část:

Základní informace o studentovi.

- 1) Obsah portfolia (pro snazší orientaci v jeho struktuře a zařazených materiálech).
- 2) Seznam minimálně 10 položek prostudované sekundární literatury z oblasti didaktiky českého jazyka, komunikační a slohové výchovy a literární výchovy (monografie, studie, články) včetně uvedení bibliografických údajů podle bibliografické normy a jejich stručná anotace.
- 3) Analýza ŠVP vybrané základní nebo střední školy se zaměřením na vzdělávací obor Český jazyk a literatura.
- 4) Doklady z absolvované pedagogické praxe:
  - a) Doklady z absolvované **průběžné** pedagogické praxe:
    - min. 1 komentovaný hospitační záznam z hodiny vedoucího učitele;
    - min. 2 přípravy na hodinu českého jazyka a literatury včetně popisu realizace dané vyučovací jednotky, její reflexe a návrhu případné alterace;
    - vytvořené didaktické materiály;

- produkty žáků s komentářem (např. opravená a ohodnocená slohová práce, produkt vzniklý s využitím metod RWCT, výsledný produkt skupinové práce, záznam z žákovské četby aj.);
- reflektivní deník – nástroj sebehodnocení: profesní kompetence, silné stránky, prostor pro zlepšení.

b) Doklady z absolvované **souvislé** pedagogické praxe:

- min. 1 komentovaný hospitační záznam z hodiny vedoucího učitele;
- min. 2 přípravy na hodinu českého jazyka a literatury včetně popisu realizace dané vyučovací jednotky, její reflexe a návrhu případné alterace;
- vytvořené didaktické materiály;
- produkty žáků s komentářem (např. opravená a ohodnocená slohová práce, produkt vzniklý s využitím metod RWCT, výsledný produkt skupinové práce, záznam z žákovské četby aj.);
- reflektivní deník – nástroj sebehodnocení: profesní kompetence, silné stránky, prostor pro zlepšení).

5) 1 modelová příprava na hodinu českého jazyka (pro ZŠ nebo SŠ).

6) 1 modelová příprava na hodinu komunikační a slohové výchovy (pro ZŠ nebo SŠ).

7) 1 modelová příprava na hodinu literární výchovy (pro ZŠ nebo SŠ).

8) 3–4 vybrané dílčí úkoly, seminární nebo semestrální práce z povinných a povinně volitelných předmětů zaměřených na didaktiku českého jazyka a literatury s komentářem (proč byly vybrány, v čem ovlivnily profesní vývoj studenta atd.).

Volitelná část (min. 3 položky):

- reflexe vybraných témat a problémů ze seminářů a přednášek absolvovaných během studia s důrazem na jejich didaktický potenciál;
- hodnocení studenta vedoucím učitelem průběžné/souvislé pedagogické praxe;
- zpětná vazba od žáků z průběžné/souvislé pedagogické praxe;
- doklady dalších aktivit souvisejících s profesní přípravou a jejich reflexe (např. doučování žáků v předmětu český jazyk a literatura, působení na pozici asistenta pedagoga aj.);
- reflexe vybraných absolvovaných kurzů DVPP (např. workshopy, webináře aj.);
- reflexe vlastního vzdělávání v předmětu český jazyk a literatura (reflexe zkušeností a prožitků v roli žáka, reflexe vzpomínek na vlastního učitele ČJL – esej, volné psaní atp.).

Hodnocení:

V rámci oborově didaktické části SZZ je hodnocena úroveň dosažených profesních kompetencí studenta, prokázaných na základě:

- obsahu a kvality zpracování předloženého oborově didaktického portfolia;
- odpovědi na zadanou zkušební otázku a obhajoby vybrané části portfolia;
- úrovně reagování studenta v diskusi.

2.3.4 Okruhy k teoretické části

- 1) Jazyková a komunikační kompetence dětí a mládeže vzhledem ke vzdělávání v předmětu český jazyk a literatura.
- 2) Postavení vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura v systému kurikulárních dokumentů. Složky oboru, jejich vztah ke klíčovým kompetencím; očekávané výstupy a učivo. Průřezová témata ve výuce českého jazyka a literatury.

- 3) Plánování a příprava vyučovací hodiny českého jazyka a literatury. Výchovně vzdělávací cíle. Typy vyučovacích hodin a jejich struktura. Vyučovací metody a organizační formy práce.
- 4) Motivace a aktivizace žáka ve výuce českého jazyka a literatury. Didaktické zásady. Třífázový model učení E–U–R. Metody kritického myšlení, program RWCT.
- 5) Hodnocení a klasifikace. Evaluace a autoevaluace výsledků vzdělávání v českém jazyce a literatuře. Práce s chybou.
- 6) Učebnice českého jazyka, slohu, komunikační výchovy a literární výchovy (koncepce, pojetí učiva ve vztahu k RVP, kritéria výběru). Učební pomůcky a didaktické materiály ve výuce. Online výukové materiály.
- 7) Informační zdroje, knihovny, masmédiá a jejich úloha ve výuce. Mediální výchova. Divadlo, film a audiokniha ve výuce českého jazyka a literatury. Výchova divadelního a filmového diváka.
- 8) Aktuální koncepce jazykové, slohové a komunikační výchovy. Lingvopragmatické a kognitivně lingvistické aspekty výuky českého jazyka. Osobnost učitele českého jazyka.
- 9) Variantnost českého národního jazyka. Spisovná čeština a jazyková kultura ve škole. Vztah češtiny a jiných jazyků, možnosti využití ve výuce.
- 10) Učivo o zvukové stránce jazyka. Kultura mluveného projevu a její rozvíjení ve výuce českého jazyka.
- 11) Učivo o grafické stránce jazyka. Pravopis, jeho osvojování, procvičování, ověřování a hodnocení.
- 12) Učivo o slovní zásobě a významu slov, způsoby rozvíjení slovní zásoby žáků.
- 13) Učivo o stavbě slova a slovtvorbě.
- 14) Problematika slovních druhů. Kategorie ohebných slovních druhů.
- 15) Věta jednoduchá, její tvoření, rozbor a grafické znázornění.
- 16) Souvětí, jeho tvoření, rozbor a grafické znázornění.
- 17) Komunikační a slohová výchova na základní a střední škole. Reprodukce a produkce ve slohovém vyučování. Písemná slohová práce, její příprava, realizace, oprava a hodnocení.
- 18) Slohotvorní činitelé. Stylové rozvrstvení spisovného jazyka. Komunikační sféry češtiny. Funkční styly, slohové postupy a útvary, jejich uplatnění ve výuce českého jazyka.
- 19) Komplexní jazykové rozbor, jejich místo a funkce ve výuce českého jazyka.
- 20) Čtenářství, jeho aktuální problémy a podmínky rozvoje. Žákovská četba a záznamy z ní.
- 21) Čtenářská gramotnost, její složky, možnosti rozvoje a testování. Čtenářské strategie a jejich nácvik.
- 22) Smysl a cíl literárního vzdělávání na základní a střední škole. Komunikační pojetí literární výchovy. Umělecká literatura, její funkce a recepce ve školním prostředí. Osobnost učitele literární výchovy.
- 23) Obsah učiva literární výchovy na druhém stupni ZŠ a na SŠ. Výuka literární teorie a historie. Naukový (faktografický) a estetickovýchovný (interpretativní) přístup. Žánrové, chronologické a tematické uspořádání učiva.
- 24) Literární teorie v literární výchově, její možnosti a limity. Systém literárního díla. Literární druhy, žánry, žánrové varianty. Kompozice literárního díla, téma a motiv. Vypravěč, postavy, časoprostor, děj.
- 25) Poezie v literární výchově. Specifika práce s lyrickým textem. Psaní poezie v literární výchově.
- 26) Metodika utváření kreativních dovedností žáka: tvůrčí psaní a jeho metody, tvořivá expresivita, žánrové transformace, dramatizace a dramatická výchova. Zážitková pedagogika v literární výchově.

- 27) Proces didaktické interpretace uměleckého textu, její zásady a postupy (poezie, próza, drama).
- 28) Využití ICT ve výuce českého jazyka a literatury. Prezenční a distanční výuka předmětu český jazyk a literatura.
- 29) Mezipředmětové a vnitřepředmětové vztahy ve výuce českého jazyka a literatury. Projektové vyučování.
- 30) Individualizace a diferenciací ve vyučování českého jazyka a literatury. Žák se speciálními vzdělávacími potřebami, nadaný žák. Žák s odlišným mateřským jazykem.

Obsahová správnost	
Předkládající katedra	Katedra českého jazyka a literatury FP TUL
Jméno předkladatele	Mgr. Václav Lábus, Ph.D.

